ANDREI

de GHEORGHE ŞTEFAN

„13 Decembrie
In Piaţa Teatrului
Muncitorii paşnici
Victime au căzut...
Ei au cerut pâine,
Pâine şi pământ,
Şi li s'au dat gloanţe,
Gloanţe şi mormânt"...

Este un cântec muncitoresc, un cântec despre ziua aceia din anul 1918, un cântec despre cei 102 muncitori ucişi din ordinul unui guvern, vândut boierilor.

13 Decembrie 1918... Inceputul drumului de luptă pentru libertate. A fost un drum lung şi greu. Au căzut mulţi, tare mulţi, dar jertfele n'au fost zadarnice.

Aşa s'a întâmplat. A fost una din alte multe întâmplări asemănătoare.

Iată o întâmplare, din ziua aceia. A început într'o mahala din Bucureşti şi s'a terminat în faţa Teatrului Naţional, despre care vorbeşte cântecul.

Andrei venise acasă într'o fugă. Ţinea în braţe câteva vreascuri adunate de pe maidan. Scormonise sub zăpadă împreună cu un prieten, alături de câţiva câini flămânziţi. Găsise şi doi cartofi, pe jumătate putrezi. Umblase desculţ, îmbrăcat într'o haină de a tatălui său, numai zdrenţe.

Ajuns acasă, lăsă vreascurile lângă uşă şi se repezi sub aşternut. Tot trupul îi era vânăt de ger.

Tatăl lui nu mai muncea de două săptămâni. De când muncitorii dela uzină hotărîseră grevă. Asta, după ce, vreme de o lună, încercaseră zadarnic să smulgă directorilor un codru de pâine mai mult. Acum tata umbla toată ziau pe la tovarăşii lui dela uzină şi venea acasă seara târziu.

Mama era plecată în oraş de câteva zile. Se dusese să slugărească la un boier. Din două în două zile venea acasă cu o pâine, pe care o tăia în două: pentru Andrei şi pentru tatăl lui.

De când plecase mama, Andrei ducea toate treburile gospodăriei. Nu înţelegea prea bine ce înseamnă grevă, dar ştia că în chipul acesta muncitorii se luptă cu patronii. Aşa îl auzise spunând pe tatăl său şi-l crezuse, cu toate că era greu de închipuit o luptă între patroni şi muncitori. Andrei îi cunoştea şi pe unii şi pe alţii. Patronii erau îmbrăcaţi cu blănuri, rumeni şi umblau numai în maşini. Muncitorii erau rupţi, flămânzi şi mulţi dintre ei umblau desculţi.

Sub aşternut, trupul parcă i se mai încălzise. Se dădu jos din pat şi aprinse focul. Infundă cârpe în crăpătura uşii. Voi să aprindă lampa, dar nu mai era gaz. Se ghemui lângă gura sobei, suflând când în mâini, când în foc.

Stătuse aşa, nici el nu ştia cât. Vreascurile se trecură repede. In sobă rămase numai cenuşa. Andrei puse peste ea cei doi cartofi găsiţi sub zăpadă şi aştepta să se întoarcă tatăl. In seara asta aveau cu ce să-şi amăgească foamea: câte un cartof de fiecare. Tocmai se pregătea să-i scoată, când auzi uşa dela tindă. Intra tatăl său. Nu era singur. In uşă se oprise un bărbat, dar din pricina întunericului nu i se putea deosebi faţa.

— Unde eşti, Andrei?

— Aici. Andrei se ridică.

— Iată nişte gaz pentru lampă. Pentru seara asta ne ajunge. Mâine... Tata îşi curmă vorba, scoţând din buzunarul hainei o sticlă.

Andrei aprinse lampa. Se gândea cum să împartă cei doi cartofi. Acum erau trei. Atunci vorbi şi omul oprit în uşă:

— Bună seara, Andrei. Nu mă mai recunoşti?

Andrei se întoarse:

— Bună seara, nene Dobre. Din pricina întunericului...

Dobre nu răspunse. Se aşeză pe scaun şi începu să vorbească, urmând parcă o vorbă începută înainte:

— ...şi n'o să fim numai noi. Se vor alătura grevei tipografilor, toate fabricile. Doar toţi purtăm acelaş jug... Acolo, în Sfântul Ionică, ne vom aduna cu toţi. Vom fi mulţi. Şi în chipul acesta vom fi puternici. Cu cât vom fi mai mulţi, cu atât vom fi mai puternici...

— Poliţia şi jandarmii sunt în mâinile lor...

— Pe noi nu ne mai poate înspăimânta nimic. Inchisoarea nu se deosebeşte de viaţa pe care o ducem, iar moartea...

— Copiii...

— Şi aşa, pot fi de vreun folos copiilor? Ai mei cum mă văd îmi cer mâncare. Şi n'am, n'am ce să le dau...

— Ai dreptate, Dobre. Ştiu că ai dreptate. Am spus numai aşa...

— Intrebarea este: vii cu noi?

Andrei îşi văzu tatăl tăcând, strângându-şi dinţii, apoi deodată — îşi ridică privirea spre Dobre:

— Viu...

— Ştiam. Ştiam că vei veni. Tu eşti un muncitor adevărat. Şi un muncitor adevărat nu dă înapoi în faţa primejdiei.

Tatăl lui Andrei nu răspunse. Isi răsuci o ţigară, apoi o aprinse, apropiind-o de lampă. Degetele îi tremurau.

Ca şi cum s'ar fi temut ca tovarăşul său să nu se răzgândească Dobre se ridică:

— Atunci, mâine...

— Mâine!

— Noroc!

— Noroc!

Mult timp, după plecarea lui Dobre, tatăl lui Andrei nu scoase o vorbă. Intr'un târziu, Andrei îl întrebă:

— Unde vă duceţi mâine?

— Mâine? A, da... Va fi o adunare. Toţi muncitorii. Mergem să cerem dreptate.

— Cui?

— Că bine ai întrebat: cui? Asta mă întrebam şi eu, boierilor. Dar dacă vor voi ei să ne asculte şi să ne înţeleagă...

Andrei pricepu că lupta între muncitori şi boeri, a luat o întorsătură nouă. Muncitorii se unesc să ceară dreptate. Adică pâine, lemne, haine, cărţi... Şi văzu încăodată în gând cele două tabere: pe de o parte, boerii — puţini, dar bine îmbrăcaţi, rumeni şi umblând numai în maşini; de pe altă parte, muncitorii — mulţi, dar rupţi flămânzi şi mulţi dintre ei desculţi...

— Tată!

— Ce-i?

— Dece-s aşa de răi boierii?

— Pentrucă se tem... Da, cred